

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

31 באוקטובר 2005

206

כ"ח בתשרי התשס"ו

עמוד

הצעת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) (עצור שאינו תושב, החשוד בעבירת ביטחון – הוראת שעה), התשס"ו-2005. 1

מתפרסמת בזה הצעת חוק מטעם הממשלה:

הצעת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) (עצור שאינו תושב, החשוד בעבירת ביטחון – הוראת שעה), התשס"ו-2005

הגדרות

1. בחוק זה –

“חוק המעצרים” – חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996¹;

“חוק העונשין” – חוק העונשין, התשל"ז-1977²;

“גורם מאשר” – קצין משטרה בדרגת סגן ניצב ומעלה, שראש אגף החקירות והמודיעין של משטרת ישראל הסמיכו לכך, או ראש צוות חוקרים או ראש מחלקת חוקרים בשירות הביטחון הכללי, שראש שירות הביטחון הכללי הסמיכו לכך;

ד ב ר י ה ס ב ר

לחקירה של עצור בעבירת ביטחון המתנהלת לשם הבאתו לדין וסיכול פעולות טרור, מאפיינים מיוחדים המצדיקים הענקת סמכויות אכיפה מיוחדות מעבר לסמכויות המוענקות בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן – חוק המעצרים), וביניהם מאפיינים אלה:

סעיפים
1, 2-9 הנדרשות לרשויות החקירה לצורך חקירת עצור שאינו תושב ישראל, החשוד בביצוע עבירות ביטחון (להלן – עצור בעבירת ביטחון), זאת בשים לב למאפיינים המיוחדים של חקירת עבירות אלה.

¹ ס"ח התשנ"ו, עמ' 338.

² ס"ח התשל"ז, עמ' 322.

“עבירת ביטחון” – עבירה כמפורט להלן:

- (1) עבירה מהעבירות המנויות בסעיף 35(ב)1 עד (5) לחוק המעצרים;
- (2) עבירה לפי סעיף 107 לחוק העונשין;
- (3) עבירה לפי סעיפים 300, 305, 329, 330, 369 עד 454, 456 או 497 לחוק העונשין, שנעברה בנסיבות שיש בהן כדי לפגוע בביטחון המדינה או שיש בהן משום זיקה לפעילות טרור;

“קצין ממונה” – כמשמעותו בסעיף 25 לחוק המעצרים;

“תושב” – אדם הרשום במרשם האוכלוסין, לפי חוק מרשם האוכלוסין, התשכ”ה-1965,³ וכן אדם אחר הנמצא כדון בישראל במשך תקופה העולה על שלוש שנים רצופות.

2. בתקופת תוקפו של חוק זה יחולו הוראות חוק המעצרים על עצור החשוד בביצוע עבירת ביטחון, שבמועד מעצרו לא היה תושב (בחוק זה – עצור בעבירת ביטחון). בשינויים המפורטים בחוק זה.
שינויים בתחולת חוק המעצרים על עצור בעבירות ביטחון
3. על אף הוראות סעיף 2(1) לחוק המעצרים, כל ענין הנוגע למעצר של עצור בעבירת ביטחון לפני הגשת כתב אישום, יידון לפני שופט של בית המשפט המחוזי, שנשיא בית המשפט המחוזי הסמיכו לענין זה.
סמכות ענינית

ד ב ר ו ה ס ב ר

באזור חבל עזה, אין עוד לרשויות החקירה סמכויות כאמור בהתייחס לתושבי חבל עזה (סמכויות כאמור על פי תחיקת הביטחון נשארו בהתייחס לאזור יהודה והשומרון).

הצורך בסמכויות אכיפה רחבות יותר ממשיך להתקיים גם לאחר סיום הממשל הצבאי בעזה והוא נדרש ביחס לחקירת כל עצור בעבירת ביטחון שאינו תושב ישראל בשל המאפיינים המיוחדים של חקירה כאמור, כפי שצוינו לעיל.

מוצע על כן כי תחולת חוק המעצרים על עצורים שאינם תושבים, החשודים בעבירות ביטחון תהיה בשינויים המפורטים בחוק המוצע, בין השאר לענין השהיית הבאת עצור לפני שופט, דיון שלא בנוכחות העצור ודחיית פגישת עצור עם עורך דין.

הוראות החוק המוצע נקבעו בשים לב לאיזון הנדרש בין העקרונות המנחים בשיטת המשפט בישראל לענין זכויות חשודים בהליכים פליליים, מצד אחד, לבין הצורך המיוחד של רשויות אכיפת החוק בסמכויות רחבות יותר לגבי עצורים בעבירות ביטחון בשל הסיכון הצפוי מהם ובשל המאפיינים המיוחדים של חקירתם, מצד שני.

עוד מוצע, בסעיף 9, לקבוע כי תוקפו של החוק יהיה לשנה, עם אפשרות להאריך את תוקפו לשנה נוספת, כדי לאפשר במהלך תקופה זו לפעול לחקיקת חוק שיסדיר את מכלול הסמכויות הנדרשות לצורך סיכול פעולות טרור וחקירת עבירות ביטחון.

סעיף 3 בהתאם להוראת סעיף 2(1) לחוק המעצרים, הסמכות הענינית לרון בבקשות לצו מעצר או להארכת מעצר לפני הגשת כתב אישום, היא של

1. לגבי עצורים שהם תושבי המדינה יש לרשויות החקירה במרבית המקרים תשתית מידע הנובעת מעצם העובדה שהעצור שהה, עובר למעצרו, במשך תקופה משמעותית בישראל, ומרכז חייו במשך תקופה זו היה בישראל. לגבי עצור כאמור קיימת יכולת של איסוף מידע, חקירת עדים, ראיות הפציות וכו', אין הדבר כך בנוגע לעצור שעובר למעצרו לא היה תושב, היינו – מי ששהה בישראל לפני מעצרו תקופה הקצרה משלוש שנים (ר' הגדרת “תושב” המוצעת בסעיף 1), ומרכז חייו היה במקום שאין לרשויות החקירה נגישות למידע ויכולת חקירה.

2. עבירות הביטחון שלגביהן חל החוק המוצע מבוצעות במרבית המקרים על רקע אידאולוגי או לאומני. על כן, בדרך כלל, אין שיתוף פעולה של עדים פוטנציאליים, גם אם יש כאלה, בשל אהדה לחשודים או עוינות למדינת ישראל. כמו כן, מאחר שמדובר במרבית המקרים בנתקרים הפועלים ממניעים לאומניים או אידאולוגיים, הם נמנעים בדרך כלל מלשתף פעולה עם החוקרים, ונדרשת תקופת חקירה רציפה וממושכת יותר מהמקובל כדי להגיע לחקר האמת.

3. חלק מהחקירות חייבות להתקיים ברציפות ובלא הפרעה, במיוחד בתחילתן, כדי לאפשר לגורמי החקירה למנוע או לסכל פיגוע טרור.

עד סיום הממשל הצבאי באזור חבל עזה היו לרשויות החקירה סמכויות אכיפה רחבות יותר מהסמכויות המוענקות לרשויות החקירה על פי חוק המעצרים, זאת מכוח תחיקת הביטחון שהוציא מפקד כוחות צה”ל באזור חבל עזה. עם סיום הממשל הצבאי

³ ס”ח התשכ”ה, עמ’ 270.

4. על אף הוראות סעיפים 17(ג), 29(א) ו-30 לחוק המעצרים, רשאי הקצין הממונה להשהות הבאת עצור בעבירת ביטחון לפני שופט, לתקופה שלא תעלה על 48 שעות מתחילת המעצר, אם מצא כי צורכי החקירה מחייבים זאת; ורשאי הוא מהטעם האמור ובאישור הגורם המאשר, להשהות את הבאת העצור לפני שופט לתקופות נוספות שלא יעלו על 24 שעות כל אחת, ובלבד שסך כל תקופת ההשהיה לא תעלה על 96 שעות מתחילת המעצר.
5. סעיף 17 לחוק המעצרים ייקרא, לענין עצור בעבירת ביטחון, כאילו בסעיף קטן (א) בכל מקום, במקום "15 ימים" נאמר "20 ימים", ובסעיף קטן (ב), במקום "30 ימים" נאמר "40 ימים".
6. הוראות סעיפים 16(2) ו-57 לחוק המעצרים, לענין נוכחותו של עצור בדיונים כאמור באותם סעיפים, יחולו לענין נוכחות עצור בעבירת ביטחון, בשינויים אלה:
- (1) ציווה בית המשפט, בנוכחות עצור בעבירת ביטחון, על מעצרו לתקופה הקצרה מ-20 ימים, רשאי בית המשפט, בלא נוכחות העצור, להאריך את מעצרו לתקופה שלא תעלה על יתרת התקופה שנותרה עד תום 20 ימים ממועד הדיון שהתקיים בנוכחותו; בקשה לדיון בהארכת המעצר בלא נוכחות העצור, כאמור בסעיף זה, תוגש באישור הגורם המאשר;
- (2) דיון בבקשה לעיון חוזר לפי סעיף 52 לחוק המעצרים ודיון בערר לפי סעיף 53 לחוק האמור יתקיימו בלא נוכחות העצור בעבירת ביטחון, אלא אם כן הורה בית המשפט אחרת, לאחר ששמע את עמדת נציג המדינה לענין נוכחות העצור בדיון;

ד ב ר ו ה ס ב ר

את הבאת העצור לפני שופט לתקופות נוספות שלא יעלו על 24 שעות כל אחת, עד לתקופה מרבית של 96 שעות ממעצרו, שלאחריה תהיה חובה להביא את העצור לפני שופט.

סעיף 5 בהתאם להוראות סעיף 17(א) לחוק המעצרים מוסמך שופט להאריך את מעצרו של עצור לתקופה של 15 ימים לכל היותר בכל פעם, מוצע כי בהתייחס לעצור בעבירת ביטחון, לאור הצורך בפרקי זמן ארוכים יותר לשם ביצוע פעולות חקירה מיוחדות או מורכבות, המיועדות להתמודד עם הקשיים המיוחדים בחקירות אלו, תהיה לבית המשפט הסמכות להאריך את המעצר עד 20 ימים בכל פעם.

מהטעם האמור מוצע כי ההוראה הקבועה בסעיף 17(ב) לחוק המעצרים, ולפיה נדרש אישור היועץ משפטי לממשלה בהתייחס לבקשות למעצר שמשכו הכולל עולה על 30 ימים, תחול, במקרה של מעצר עצור בעבירת ביטחון על פי החוק המוצע, רק אם משכן הכולל של תקופות המעצר יעלה על 40 ימים.

סעיף 6 נוכחות אדם בעת דיון בענינו לפני בית המשפט היא זכות חשובה ביותר בשיטת המשפט בישראל, ודאי כאשר מדובר במעצרו של אותו אדם, עם זאת הוצאת עצור בעבירת ביטחון ממיתקן החקירה לצורך הבאתו לבית המשפט, עלולה במקרים מסוימים לפגוע פגיעה של ממש בחקירה ולעתים אף לסכלה. בנסיבות אלה יש לאזן בין הגנה על זכויות העצור לבין הצורך לאפשר לרשויות האכיפה לבצע פעולות חקירה באופן רציף, על מנת להביא לסיכול פיגועי טרור או למנוע בדרך אחרת סיכון חיי אדם וביטחון הציבור.

בית משפט השלום. מוצע לקבוע, לאור מהות הסמכויות שמוצעת לתת על פי החוק המוצע ובשל הומרת העבירות שבהן מדובר, כי בקשות לצווי מעצר או להארכת מעצר או עיון חוזר בהחלטות שניתנו בבקשות כאמור, יהיו בסמכות שופט של בית משפט מחוזי, שנשיא בית המשפט המחוזי הסמיכו לענין זה.

סעיף 4 בהתאם להוראות סעיפים 17(ג) ו-29(א) לחוק המעצרים מוטלת חובה להביא עצור לפני שופט בתוך 24 שעות ממועד מעצרו. בהתאם לסעיף 30 לחוק המעצרים, אם מצא הקצין הממונה כי יש לבצע פעולת חקירה דחופה, שאי אפשר לבצע אלא תוך כדי מעצרו של החשוד, ולא ניתן לדחותה עד לאחר הבאתו לפני שופט, רשאי הוא להשהות את הבאת העצור לפני שופט לצורך ביצוע הפעולה הדחופה עד 48 שעות מתחילת מעצרו.

פרק הזמן הראשון בחקירתו של עצור חשוב ביותר לצורכי החקירה. נוכח הסיכון המוגבר מעבירות הביטחון, וצורכי החקירה המיוחדים בחקירות של עצור כאמור שאינו תושב, מוצע לקבוע כי אם לאחר 24 שעות מעצר מצא הקצין הממונה כי צורכי החקירה מחייבים זאת, רשאי הוא להשהות את הבאתו של העצור לפני שופט עד ל-48 שעות מתחילת מעצרו. אם לאחר מועד זה, מצא הקצין הממונה כי עדיין קיים צורך מהטעם האמור להשהות את הבאתו של העצור לפני שופט, מוצע לקבוע כי רשאי הוא, באישור קצין משטרה בדרגת סגן ניצב ומעלה או ראש צוות חוקרים או מחלקת חוקרים בשירות הביטחון הבלתי (להלן – גורם מאשר), לחזור ולהשהות

⁴ ס"ח התשמ"ב, עמ' 45.

3) הוראות סעיף 15(ג) עד (ח) לחוק המעצרים יחולו, בשינויים המחוייבים, גם על דיון בשאלת נוכחות העצור בהליכים כאמור בסעיף זה;

4) החלטת בית המשפט שהתקבלה בדיון שהתקיים בלא נוכחות העצור בעבירת ביטחון תובא לידיעת העצור בהקדם האפשרי, אלא אם כן הורה בית המשפט אחרת, לבקשת נציג המדינה, אם מצא כי צורכי החקירה מחייבים זאת.

7. (א) נדחתה פגישת עצור בעבירת ביטחון עם עורך דין לפי סעיף 35(ד) לחוק המעצרים, לתקופה של 21 ימים, רשאי שופט של בית המשפט העליון, אם הוגשה לו בקשה לכך באישור היועץ המשפטי לממשלה, והתקיימה העילה המפורטת בסעיף 35(א)3 לחוק האמור, להורות על דחיית פגישת העצור עם עורך דין לתקופות נוספות שלא יעלו על 7 ימים כל אחת, ובלבד שסך כל תקופות הדחיה לא יעלו על 50 ימים.

דחיית פגישת עצור בעבירת ביטחון עם עורך דין

(ב) ההוראות לפי סעיף 35(ז) עד (ט) לחוק המעצרים יחולו גם לגבי עצור בעבירת ביטחון שפגישתו עם עורך דין נדחתה לפי סעיף זה.

8. אצל היועץ המשפטי לממשלה את הסמכות הנתונה לו בסעיף 17(ב) או 35(ד) לחוק המעצרים, לפי הוראות סעיף 242 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, תחול אצילת הסמכות גם על סמכותו של היועץ המשפטי לממשלה לגבי עצור בעבירת ביטחון, לפי סעיפים 5 ו-7.

אצילת סמכויות היועץ המשפטי לממשלה

9. חוק זה יעמוד בתוקפו עד תום שנה מיום פרסומו, ואולם רשאית הממשלה, באישור הכנסת, להאריך בצו את תוקפו לתקופה שלא תעלה על שנה אחת.

הוראת שעה

ד ב ר ו ה ס ב ר

עורך דין היא 21 ימים, כאשר ביחס לתקופה העולה על 10 ימים הסמכות מסורה לנשיא בית המשפט המחוזי, ובלבד שהוגשה לו בקשה בידי היועץ המשפטי לממשלה.

מוצע כי לגבי לעצור בעבירת ביטחון תינתן סמכות לשופט של בית המשפט העליון, אם הוגשה לו בקשה באישור היועץ המשפטי לממשלה, להורות על דחיה נוספת של פגישת עצור עם עורך דין לתקופות נוספות שלא יעלו על 7 ימים כל אחת, ובלבד שסך כל תקופות הדחיה לא יעלה על 50 ימים והתקיימה העילה האמורה בסעיף 35(א)3.

סעיף 8 הוראות סעיף 242 והתוספת השלישית לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, מאפשרות ליועץ המשפטי לממשלה לאצול את הסמכות הנתונה לו בסעיפים 17(ב) ו-35(ד) לחוק המעצרים. מוצע לקבוע כי אם אצל היועץ המשפטי לממשלה את הסמכות האמורה לפי סעיף 242 האמור, תחול אצילת הסמכות גם בהתייחס לסמכותו לענין עצור בעבירת ביטחון, לפי סעיפים 5 ו-7 לחוק המוצע.

מוצע לקבוע כי על אף הוראות סעיף 16(2) לחוק המעצרים, המחייב ככלל נוכחות העצור בדיונים הנוגעים להארכת מעצרו, אם ציווה בית המשפט, בנוכחות העצור, על הארכת המעצר לתקופה הקצרה מ-20 ימים, ניתן יהיה לבקש, אף בלא נוכחות העצור, הארכה נוספת של המעצר בהתייחס ליתרת הימים עד ל-20 ימים מיום ההחלטה שהתקבלה בנוכחותו. תנאי לקבלת החלטה כאמור הוא כי הוגשה בקשה לכך באישור הגורם המאשר.

כן מוצע לקבוע, כי דיון בבקשה לעיון חוזר או בערר, בהתייחס לעצור בעבירת ביטחון שהחוק המוצע חל עליו, יתקיים, ככלל, בלא נוכחות העצור, ואולם בית המשפט רשאי להחליט אחרת, לאחר ששמע את עמדת נציג המדינה לענין נוכחות העצור בדיון.

מוצע כי בעת דיון בשאלת נוכחות העצור בהליכים כאמור יחולו הוראות סדרי הדין שנקבעו בסעיף 15 לחוק המעצרים.

סעיף 7 בהתאם לסעיף 35 לחוק המעצרים, התקופה המרבית שבה ניתן לדרות פגישת עצור עם